

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Ε΄.-ΤΕΥΧΟΣ Α΄. ΚΑΙ Β΄.

Ὅδε ἐστὶ περὶ ἔργου ἂν θεμιτέρου ἕνεκα
βουλεύσασθε ἢ περὶ κειδέας καὶ κώπεθ καὶ
τῶν κώπεθ εἰκείων. (Πλάτ. Θεάγος.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

10 — ΟΔΟΣ ΟΜΗΡΟΥ — 10

—
1882

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α
Κ Α Ι Λ Ο Γ Ο Δ Ο Σ Ι Α Ι
Τ Ο Υ
Ε Λ Λ Η Ν Ι Κ Ο Υ Δ Ι Δ Α Σ Κ Α Λ Ι Κ Ο Υ
Σ Υ Λ Λ Ο Γ Ο Υ
Τ Ο Υ Δ Ε Κ Α Τ Ο Υ (1 8 8 2 - 1 8 8 3) Ε Τ Ο Υ Σ

Ἐν τῇ Α'. γενικῇ συνελεύσει τοῦ Ι'. ἔτους τοῦ Συλλόγου, γενομένη τῇ 14 Αὐγούστου, συνελθόντων ἐν τῷ Βαρβακείῳ πολλῶν ἐταίρων ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ καὶ ἰκανῶν ἐκ τῶν ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν παρεπιδημούντων, ὁ Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος κ. Ἄρ. Σπαθάκης διὰ συντόμου λόγου ἐποιήσατο ἀνακεφαλαίωσιν τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος γενομένων συζητήσεων τῶν εἰδικῶν συνελεύσεων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν τῷ σχολείῳ θρησκευτικῆς μορφώσεως τῶν νέων καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως τὸ πόρισμα τῶν συζητήσεων τούτων, ὅπερ ἐπεψηφίσθη ὑπὸ τῆς τελευταίας εἰδικῆς συνελεύσεως τῶν ἐταίρων (α). Εἶτα ἠρώτησε τὴν συνέλευσιν ἐὰν ἐγκρίνη τὸ πόρισμα τοῦτο καὶ, ἐν καταφατικῇ ἀποφάσει, τί δέον γενέσθαι· διότι βεβαίως, προσέθηκεν ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος, δὲν εἶνε ὠφέλιμον οὐδ' ὀρθὸν ν' ἀρκεσθῇ ὁ σύλλογος εἰς

(α). Τὰ πορίσματα τῶν συζητήσεων τῶν εἰδ. συνελεύσεων βλέπε ἐν τεύχει 5'. καὶ ζ'. σελ. 274.

τὰ ἐν ταῖς συνελεύσεσιν αὐτοῦ λεχθέντα μόνα καὶ εἰς τὴν διὰ μόνου τοῦ «Πλάτωνος» δημοσίευσιν αὐτῶν. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ ταύτῃ ὁ ἑταῖρος κ. Γ. Νικολαΐδης προέτεινε νὰ καθυποβληθῇ τὸ συμπέρασμα τῶν συζητήσεων εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας μετὰ ὑπομνήματος τοῦ Συλλόγου, ἵνα τὸ ὑπουργεῖον διαφωτισθῇ ὑπὸ τῶν σκέψεων καὶ ἀποφάσεων τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Ὁ κ. Σπ. Βάσης προέτεινε τὴν ἀναβολὴν πάσης ἀποφάσεως, ἵνα εἰς ἐπομένην τῆς γεν. συνελεύσεως συνεδρίαν μετὰ προηγουμένην μελέτην γένηται συζητήσεις περὶ τοῦ πρακτέου. Τῇ γνώμῃ τοῦ κ. Βάση συνετάχθη καὶ ὁ κ. Α. Λιακόπουλος. Μικρᾶς δὲ συζητήσεως γενομένης ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τὸ συμπέρασμα τῶν γενομένων συζητήσεων, ὡς διευτυπώθη καὶ ἐπεψηφίσθη τοῦτο ὑπὸ τῆς τελευταίας εἰδικῆς συνελεύσεως· ἀπεφασίσθη δὲ νὰ υποβληθῇ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπὸ τοῦ Προεδρείου, ὅπερ δέον νὰ παραστήσῃ τῷ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργῷ καὶ διὰ ζώσης τὰ δέοντα· ὡσαύτως ἀπεφασίσθη νὰ δημοσιευθῇ καὶ διὰ τῶν ἑφημερίδων πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ.

Ἐν δὲ τῇ Β'. γεν. συνελεύσει, ἀφοῦ πρότερον ἐωρτάσθη δι' ἱεροτελεστίας ἀγιασμοῦ κατὰ τὰ κεκανονισμένα ἢ ἑορτὴ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῇ Α'. δεκατετηρίδι αὐτοῦ, παρόντος καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ, πρῶτον μὲν ὁ Προεδρεύων Ἀντιπρόεδρος κ. Σπαθᾶκης διὰ συντόμου εἰσηγητικῆς ὁμιλίας ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τῆς ἰδρύσεως καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ἔργα τοῦ Συλλόγου κεφαλαιωδῶς καὶ κατέδειξε τὴν ἀπὸ τῆς πληρώσεως τοῦ σκοποῦ τούτου ἔθνικὴν ὠφέλειαν· πρὸς πληρεστέραν δ' ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ἐπεκαλέσατο τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν καὶ ἀρωγὴν τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ καὶ ὑπέβαλεν αὐτῷ προτάσεις τινὰς ὡς μέσα ἐκτελέσεως τῆς ἠθικῆς ἀρωγῆς τοῦ Ὑπουργείου. Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Βουλπιώτης, τυγχάνων καὶ Μέλος τοῦ Συλλόγου Ἐπίτιμον, ἐκ τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Προεδρεύοντος εὐνοϊκώτατα διατεθείς, ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀποταθείς διὰ τοῦ Προεδρεύοντος πρὸς τὴν συνέλευσιν τῶν ἑταίρων ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα, ὃν πάνυ φιλοτίμως ἀνέλαβον, διαβεβαιώσας ἅμα τούτους ὅτι σπουδαίως ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του θέλει μεριμνήσει περὶ τῆς πραγματώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ προεδρεύοντος ὑποδειχθέντων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Συλλόγου μέσων.

Εἶτα ὁ γενικὸς γραμματεὺς κ. Γ. Ι. Δέρβος ἀνέγνω τὴν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου πεπραγμένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἔκθεσιν,

ἦν ὁ εἰς Θεσσαλονίκην ἀποδημῶν Πρόεδρος κ. Ν. Α. Χαλκιόπουλος ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν. Προσέθετο δ' ἐν τέλει ὁ Γραμματεὺς καὶ τὰ περὶ τῆς βιβλιοθήκης ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἐπιμελητοῦ γεινόμενα.

Κατόπιν ὁ Ταμίας κ. Ν. Ἀναστασίου ἐξέθετο τὴν κατάστασιν τῆς ταμιακῆς διαχειρίσεώς του. Μετὰ τοῦτον ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Μετοχικοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου κ. Λ. Ἡλιάδης-Βεζᾶνος ὑπέβαλεν εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Μετόχων τὸν ἰσολογισμόν καὶ τὴν κατάστασιν τοῦ Ταμείου τούτου.

Προτείναντος δὲ τοῦ Ταμίου κ. Ν. Ἀναστασίου, ἵνα ἀποφανθῇ ἡ συνέλευσις, ἂν θὰ εἰσπράττωνται τοῦ λοιποῦ αἱ συνδρομαὶ τῶν ἐταίρων εἰς νέας δραχμάς, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ συντάξῃ τὸ Συμβούλιον τὸν προϋπολογισμόν τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἡ συνέλευσις ἐνέκρινε τὴν πρότασιν ταύτην.

Τέλος ἐξελέγησαν ὑπὸ τε τῆς συνελεύσεως τῶν Ἑταίρων καὶ ὑπὸ τῆς τῶν Μετόχων αἱ ἐξελεγκτικαὶ δι' ἀμφοτέρα τὰ Ταμεία Ἐπιτροπεῖαι καὶ διὰ μὲν τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου ἡ ἐπιτροπεῖα συνεκροτήθη ἐκλεγέντων τῶν ἐταίρων κκ. Π. Φερτάκου ἐκ τῶν Καθηγητῶν, Θ. Α. Χαβέλλα ἐκ τῶν Ἑλληνοδιδασκάλων καὶ Β. Μπουκλάκου ἐκ τῶν Δημοδιδασκάλων· ἡ δὲ τοῦ Μετοχικοῦ ταμείου ἀπηρτίσθη ἐκλεγέντων τῶν κ. κ. Χρ. Μαντζάκου καὶ Παν. Ραζῆ.

Ἐπονται ὧδε αἱ λογοδοσίαι καθ' ἣν τάξιν ἐγένοντο.

Α'. ΟΜΙΛΙΑ

τοῦ προεδρεύοντος ἀντιπροέδρου Κυρίου

ἌΡ. ΣΠΑΘΑΚΗ.

Ἀξιότιμοι Ἑταῖροι τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου,

Ἀποδημοῦντας τοῦ κ. Ν. Χαλκιόπουλου, τακτικοῦ προέδρου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ διευθύνω ἐγὼ, ὡς ἀντιπρόεδρος, τὰς ἐργασίας τῶν σήμερον ἀρχομένων γενικῶν συνελεύσεων τοῦ Συλλόγου.

Τὴν τιμὴν ταύτην θεωρῶ τοσοῦτω μᾶλλον μεγάλην, ὅσῳ μείζων εἶναι ἡ τιμὴ, ἣν ἔχω πρὸς τὸ ἀξίωμα, ὅπερ ὑμεῖς ἐκπροσωπεῖτε· ἐπομένως

ὅσα μείζων εἶναι ἢ ὑπόληψις, ἣν ἔχω πρὸς ὑμᾶς αὐτούς. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ὑμεῖς, ἢ τουλάχιστον οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν, εἰσθε λειτουργοὶ τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείσεως. Ἡ παιδείσις αὕτη, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, εἶναι κατ' ἐμὴ ἢ ὑψίστη τῶν λειτουργιῶν τῆς πολιτείας καὶ ἡ λυσιτελεστάτη καὶ ὠφελιμωτάτη εἰς τὸ ἔθνος ὑπηρεσία. Ἄν καλλιτέρα πολιτεία εἶναι ἐκείνη, ἣτις κατὰ Πλάτωνα διευθύνεται ὑπὸ φιλοσόφων, δὲν γνωρίζω ἄλλην λειτουργίαν, προπαρασκευάζουσαν τοὺς φιλοσόφους παρὰ τὴν ὑμετέραν καὶ δὲν γνωρίζω ἄλλους ἐργάτας, προπαρασκευάζοντας τὴν τοιαύτην πολιτείαν παρὰ ὑμᾶς αὐτούς. Ἄν πάλιν ἡ εὐδαιμονία ἔθνους τινὸς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ἀνθρώπων, τότε διὰ τίνος ἄλλης ἐργασίας ἢ διὰ τῆς ὑμετέρας ἐπιτυγχάνεται ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις, καὶ τίνες ἄλλοι, ἢ ὑμεῖς, εἶναι οἱ σκαπανεῖς τῆς τοιαύτης μορφώσεως;

Ἄλλ' ἴσως τις ἐκ τῶν ἀνήκοντων εἰς τὴν τάξιν τῆς ἀνωτέρας παιδείσεως, ἀντιλέγων πρὸς ταῦτα, ἐρωτήσῃ ἡμᾶς. Καὶ πῶς, κύριε, ἀποκλείεις τοῦ τοιούτου εὐεργετήματος τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους τὴν ἡμετέραν λειτουργίαν; Μήπως ἡμεῖς οἱ διδάσκοντες ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ δὲν συντελοῦμεν εἰς βελτίωσιν τῆς πολιτείας καὶ εἰς ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἔθνους; Ναί, ἀποκρινόμεθα, καὶ ὑμεῖς συντελεῖτε εἰς βελτίωσιν τῆς πολιτείας καὶ ὑμεῖς συμβάλλεσθε τὸν ὑμέτερον ὄβολόν εἰς μόρφωσιν τοῦ ἔθνους. Μεταξὺ ὁμως ἀμφοτέρων τῶν ἐργασιῶν, ἐπομένως καὶ μεταξὺ ἀμφοτέρων ἡμῶν ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ καὶ δὴ τοιαύτη, οἷα ὑπάρχει μεταξὺ οἰκοδομήματος καὶ στέγης, καὶ μεταξὺ οἰκοδόμων καὶ στεγαστῶν. Ἡμεῖς θεμελιοῦμεν καὶ οἰκοδομοῦμεν, ὑμεῖς δὲ στεγάζετε· ἀλλ' ὅπως οἰκοδόμημα δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ στέγης, οὐδεμία δὲ στέγη δύναται νὰ σταθῇ ἄνευ οἰκοδομήματος καὶ θεμελίων· οὕτω καὶ ἡ ἡμετέρα ἐργασία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τῆς ὑμετέρας, οὐχὶ δὲ καὶ τάνάπαλιν. Ἐθνη ἄνευ πανεπιστημίων· ἤτοι ἄνευ τῆς ἀνωτάτης παιδείσεως, ἤκμασαν καὶ διέπρεψαν· οὐδὲν ὁμως ἔθνος, ἀμοιρῆσαν τῆς κατωτέρας λεγομένης παιδείσεως, ἔζησε βίον ἐλεύθερον καὶ εὐδαίμονα. Ἡμεῖς, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείσεως δὲν χρῆζομεν τόσον τῆς ὑμετέρας ἐργασίας· τούναντίον δὲ ὑμεῖς, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν λειτουργῶν τῆς ἀνωτάτης λεγομένης παιδείσεως, ἔχετε ἀπόλυτον χρείαν τῆς ἡμετέρας ἐργασίας. Ἡμεῖς καὶ ἄνευ τῆς ὑμετέρας βοηθείας δυνάμεθα διὰ

μόνου τοῦ ἡμετέρου μίτου νὰ ὀδηγήσωμεν τὸν νέον Θησέα διὰ τῶν ἐλικοειδῶν τῆς ἐπιστήμης ἀτραπῶν πρὸς εὐρεσιν καὶ ἐξόντωσιν τοῦ τέρατος τῆς ἀμαθείας· ὑμεῖς ὁμως πρὸς πάσῃ τῇ βαθείᾳ ὑμῶν ἐπιστημοσύνη καὶ σοφίᾳ οὐδένα δύνασθε νὰ καταστήσητε ἐπιστήμονα καὶ σοφόν, οὐ τινος τὸν νοῦν δὲν ἠκόνισεν ἢ ἡμετέρα χεὶρ καὶ δὲν ὤξυνεν καὶ κατέστησεν ἐπιτήδειον πρὸς ἀντίληψιν ὑψηλοτέρων γνώσεων ἢ ἡμετέρα ἐπιμέλεια.

Ἄλλ' ὅσῳ λυσιτελεστέρα καὶ ὠφελιμωτέρα εἶναι ἡ ἐργασία τῶν κατωτέρων τῆς παιδείας λειτουργῶν, τοσοῦτω χαλεπωτέρα καὶ δυσκολωτέρα ἀποβαίνει. Διότι ὁ κατώτερος τῆς παιδείας λειτουργὸς δὲν προτίθεται ἀπλῶς νὰ μεταδώσῃ γνώσεις εἰς τὸν παῖδα, ὅπως ποιεῖ ὁ ἀνώτερος λειτουργός, ἀλλὰ προτίθεται μᾶλλον νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ καταστήσῃ ταύτας ἐπιδεκτικὰς γνώσεων. Ἔργον τοῦ κατωτέρου τῆς παιδείας λειτουργοῦ δὲν εἶναι νὰ κάθηται ἐπὶ τῆς ἑδρας καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τετραδίων αὐτοῦ νὰ ἀπέρχηται εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ νὰ εὐρίσκηται ἐν διηνεκεῖ κινήσει, ἔχων πάσας τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ προσηλωμένας οὐχὶ ἐπὶ τοῦ βιβλίου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μαθητοῦ, νῦν μὲν παρατηρῶν αὐτόν, νῦν δὲ ἀκροώμενος αὐτοῦ, καὶ νῦν μὲν διδάσκων καὶ συμβουλεύων, νῦν δὲ ἐπιπλήττων καὶ τιμωρῶν. Ὁ κατώτερος λειτουργὸς τῆς παιδείας δὲν ἴσταται μακρὰν τοῦ μαθητοῦ, ὅπως ὁ ἀνώτερος, ἀλλ' ἴσταται πλησιέστατα αὐτοῦ· ἔρχεται εἰς στενὴν μετ' αὐτοῦ ἐπαφήν· εἰσδύει εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ἐτάζει τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ τοὺς νεφρούς· παρατηρεῖ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ διαθέσεις, καὶ ταῦτα πάντα διατί; διὰ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἰδιοφυίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ κατανοήσῃ τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ ψυχικὰ αὐτοῦ προτερήματα καὶ ἐλαττώματα, καὶ οὕτω διαγνοὺς τὴν φύσιν αὐτοῦ ἀναπτύξῃ αὐτὴν καὶ μορφώσῃ καὶ προαγάγῃ. Τὸ ἔργον ἄρα τοῦ κατωτέρου τῆς παιδείας λειτουργοῦ εἶναι μᾶλλον τυπικὸν ἢ πραγματικόν. Ἴδου λοιπὸν ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ ἐργασία τοῦ κατωτέρου τῆς παιδείας λειτουργοῦ εἶναι οὐ μόνον ὠφελιμωτέρα, ἀλλὰ καὶ δυσκολωτέρα· ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν εὐκολώτερον εἶναι νὰ εὕρῃ τις ἀνώτερον τῆς παιδείας λειτουργὸν ἢ κατώτερον· ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν εὐκολώτερον εἶναι, ἂν οὐχὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ, τοῦλάχιστον νὰ σταθῇ τις ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τῆς παιδείας ἑδωλίου ἢ ἐπὶ τοῦ κατωτέρου· ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν περισσότερον μεριμνῶσιν αἱ φρόνιμοι Κυβερνήσεις πρὸς εὐρεσιν καλῶν λειτουργῶν τῆς κατωτέρας παιδείας ἢ τῆς ἀνωτέρας· ἰδοὺ τέλος ὁ λόγος, δι' ὃν τὰ σοφὰ ἔθνη περισσότερα δαπανῶσι διὰ τὴν κατωτέραν ἢ διὰ τὴν ἀνωτέραν τοῦ λαοῦ παιδείαν.

Ταῦτα εἶπον, κύριοι, οὐχὶ διὰ νὰ προσβάλω τινὰ ἢ ἐξευτελίσω τὸ ἀξίωμα τῆς ἀνωτέρας παιδείσεως διὰ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἡμετέρου ἀξιώματος. Ἄπαγε! Ἡθέλησα ἀπλῶς διὰ τῆς σκιαγραφήσεως τῆς διαφορᾶς καὶ ἀληθοῦς ἀξίας ἀμφοτέρων τῶν ὑπουργημάτων νὰ ἀνυψώσω τὴν ταπεινωθεῖσαν τάξιν τῶν κατωτέρων τῆς παιδείας λειτουργῶν καὶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν τῆς πολιτείας ἀρχόντων ἰδίως εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν χρησιμωτέραν τῆς παιδείας βαθμίδα, ἥτοι τὴν μέσσην καὶ κατωτέραν παιδείαν, ἣτις ἀποτελεῖ καὶ τὸν κύριον σκοπὸν καὶ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα· νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παρουσίας Α'. γενικῆς συνελεύσεως τῶν ἐταίρων τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδακταλικοῦ Συλλόγου.

Συγκάλεσα, κύριοι, ὑμᾶς ἵνα κατὰ τὸ δὸν ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ καθυποβάλω τὸ πόρισμα τῶν συζητήσεων τῶν εἰδικῶν Συνελεύσεων τοῦ λήγοντος ἤδη 10 Συλλογικοῦ ἔτους.

Γνωρίζετε, ὅτι παρὰ τοῦ προκατόχου Συμβουλίου προεκηρύχθη ὡς θέμα πρὸς συζήτησιν κατὰ τὰς εἰδικὰς συνελεύσεις τοῦ παρόντος ἔτους τὸ ἐξῆς: «Διὰ τίνων μέσων καὶ τρόπων δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ οὐχὶ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν τῷ ἡθει ἢ θρησκευτικῇ καὶ ἐθνικῇ τῶν Ἑλληνοπαίδων μὀρφωσις ἐν τῷ Σχολείῳ συμφώνως τῇ προγονικῇ ἀγωγῇ, τῇ χριστιανικῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῷ πνεύματι τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ». (Ὅρα Πλάτ. τόμ. Δ', σελ. 248).

Κατὰ τὰς πρώτας εἰδικὰς συνελεύσεις τοῦ παρόντος ἔτους μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ ἀπλοποίησις τοῦ ἀνωτέρου θέματος, ὅπερ διετυπώθη ὡς ἐξῆς: «Πῶς πρέπει νὰ γίνηται ἐν τῷ σχολείῳ ἡ θρησκευτικῇ καὶ ἐθνικῇ μὀρφωσις τῶν Ἑλληνοπαίδων». (Ὅρα Πλάτ. τομ. Ε'. σελ. 73).

Τὸ οὕτω πως διατυπωθὲν θέμα ἐτέθη ὡς βᾶσις τῶν συζητήσεων. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ θεματι τούτῳ ὑπῆρχον δύο ἀντικείμενα συζητήσιμα, τουτέστι τὸ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς μορφώσεως, ἀπεφασίσθη ἵνα ταῦτα κατὰ χώραν συζητηθῶσι, καὶ περ στενῶς μετ' ἀλλήλων συνδεόμενα.

Ἄπασαι, κύριοι, αἱ ἐφεξῆς συνεδριάσεις κατηναλώθησαν εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ θρησκευτικοῦ ζητήματος. Μηδὲὼς ὁμως ξενισθῆτε, ἀκούοντες ὅτι τέσσαρες καὶ δέκα συνεδριάσεις κατηναλώθησαν εἰς συζήτησιν ἐνὸς θέματος. Ἐὰν ἀναλογισθῆτε τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος καὶ τὴν εὐρύτητα αὐτοῦ, θέλετε θαυμάσει μᾶλλον πῶς ἐπήρκεσαν τόσαι

συνεδριάσεις πρὸς ἐξάντλησιν τοῦ θέματος. Οὐδείς, κύριοι, ἀγνοεῖ ὅτι ἡ θρησκευτικὴ μόρφωσις εἶναι ἡ βάσις οὐ μόνον τῆς σχολικῆς, ἀλλὰ πάσης τοῦ ἀνθρώπου μορφώσεως. Ἄνθρωπος ἄνευ θρησκείας εἶναι πλοῖον ἀνερχόμενον, εἶναι Κάϊν περιπλανώμενος, εἶναι τέρας ἀποφώλιον. Σχολεῖον, μὴ ἔχον ὡς βάσιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ τὴν θρησκείαν, εἶναι καθίδρυμα οὐχὶ ἠθοποιήσεως, ἀλλὰ διαφθορᾶς· εἶναι ἐργαστήριον κακούργων καὶ λυμεῶνων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἔθνους. Ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ θέματος ἐγένοντο εὐρύταται συζητήσεις. Πολλοὶ τῶν ἀξιοτίμων ἐταίρων ἔλαβον τὸν λόγον καὶ ἐζήτησαν τὸ θέμα καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ὄψεις· οἱ μὲν ἐζήτησαν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν διδασκάλων, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν μαθημάτων, οἱ δὲ ὑπὸ ἔποψιν τῶν βιβλίων, ἄλλοι δὲ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν. Πάσας ταύτας τὰς ὁμιλίας καὶ συζητήσεις εἶναι περιττὸν νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα, διότι αὐταὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Συλλόγου, τῷ Πλάτῳ, ἐνθα πᾶς τις δύναται ν' ἀναγνώσῃ αὐτάς.

Μετὰ τὸ τέλος τῶν συζητήσεων τέσσαρες ἐκ τῶν κυρίων ἐταίρων, ὁ κ. Ἰ. Ἀργυριάδης, ὁ κ. Κομνηνός, ὁ κ. Δέρβος καὶ ἐγώ, καθυπέβαλαν ἰδίᾳς προτάσεις, περιλαμβανούσας τὸ πόρισμα τῶν συζητήσεων. Ἐπὶ τῶν προτάσεων τούτων ἐγένοντο νέαι συζητήσεις καὶ τέλος ἀνετέθη εἰς ἐμέ καὶ τὸν κ. Ἀργυριάδην, ἵνα, λαβόντες ἐν ὄψει τὰς τε κατατεθείσας προτάσεις καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν γενομένας συζητήσεις, διατυπώσωμεν καὶ καθυποβάλωμεν εἰς τὴν συνέλευσιν γενικὴν πόρισμα, περιλαμβάνον τὰ ἐν ταῖς συνελεύσεσιν κοινῇ παραδεδεγμένα, ἐπομένως περιλαμβάνον τὴν περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος γνώμην τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου.

Ἡμεῖς συνελθόντες διευτύπωσαμεν ἐν ἑπτὰ ἑδαφίοις τὸ φρόνημα τοῦ Διδασκαλικοῦ συλλόγου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν τοῖς Σχολείοις θρησκευτικῆς τῶν νέων μορφώσεως. Τῶν ἑδαφίων τούτων τὸ μὲν α'. περιέχει ὅποιον ἦθος πρέπει νὰ ἔχη καὶ ὅποιαν μόρφωσιν πρέπει νὰ κέκτηται ὁ μέλλων νὰ διδάξῃ τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα ἐν τε τοῖς δημοτικοῖς καὶ ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις· τὸ δὲ β'. περιέχει, ὅποιαν ὕλην πρέπει νὰ περιέχωσι τὰ πρὸς διδασκαλίαν θρησκευτικὰ βιβλία· τὸ δὲ γ'. περιέχει, ὅποια πρέπει νὰ ἦναι καὶ πῶς πρέπει νὰ χωρῇ ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία· τὸ δὲ δ'. διαλαμβάνει περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς πρακτικῆς ἐνεργείας τῶν διδασκάλων τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων· τὸ δὲ ε'. διαλαμβάνει περὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν νέων ἐν ὕμνοις θρησκευτικοῖς· τὸ δὲ ς'. διαλαμβάνει περὶ τοῦ ἱεροῦ κόσμου τῶν σχολείων· τὸ δὲ ζ'. καὶ τε-

λευταῖον διαλαμβάνει περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν τῷ αὐτῷ σχολείῳ ἕτερα μαθήματα διδασκόντων.

Τὸ πόρισμα τοῦτο, τὸ οὕτω πως διατυπωθὲν, καθυποβλήθην εἰς τὴν ιδ'. συνέλευσιν τῶν Ἑταίρων τοῦ Συλλόγου ἐγένετο παμφηφει παραδεκτόν.

Τὸ πόρισμα τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ καθυποβάλω καὶ ἐνώπιον Ὑμῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν Α'. γενικὴν Συνέλευσιν πρὸς ἐγκρισιν.

Εἶναι δὲ τὸ ἐξῆς.

α) Οἱ διδάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων πρέπει νὰ ᾔναι χρηστοῦ καὶ ἀνεπιλήπτου ἤθους. Καὶ οἱ μὲν μέλλοντες νὰ διδάξωσι ταῦτα ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις πρέπει νὰ ἔχωσιν ἀπολυτήριον Διδασκαλείου· οἱ δὲ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις, νὰ ᾔναι προλύται μὲν τῆς θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς, δεδιδασμένοι δὲ πρὸς τοῖς θεολογικοῖς μαθήμασι καὶ ἅπαντα τὸν κύκλον τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων, ἡσκημένοι δὲ ἐν τῷ Κατηχητικῷ φροντιστηρίῳ, ἀποτελοῦντι μέρος τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ γενικοῦ παιδαγωγικοῦ φροντιστηρίου, ἅμα δὲ εὐδοκίμως ὑφεισθηκότες τὴν πρακτικὴν ἐξέτασιν μετὰ ἐνιαύσιον πρακτικὴν ἄσκησιν ἐν τινι τῶν γυμνασίων.

β.) Τὰ πρὸς διδασκαλίαν θρησκευτικὰ βιβλία πρέπει νὰ περιλαμβάνωσιν ἐκεῖνας τὰς θρησκευτικὰς ἀληθείας καὶ γνώσεις, ἅς πᾶς ἀληθῆς χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἐπίσταται καὶ αἵτινες διαπλάττουσι κατ' ἐξοχὴν τὴν τῶν νέων καρδίαν.

γ.) Ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ ᾔναι τοιαύτη ὥστε, χωροῦσα κατὰ λόγον τῆς διανοητικῆς τῶν παιδῶν ἀναπτύξεως, νὰ γνωρίζη μὲν αὐτοῖς τοῦ ἀληθῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας πνεῦμα μετὰ τῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν διαφορῶν αὐτῆς, νὰ προβιβάζη δὲ κατὰ μικρὸν τοὺς νέους εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ἠθικὴν ἐν τῷ βίῳ τελειότητα.

δ.) Οἱ διδάσκαλοι τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων πρέπει ἅμα μὲν νὰ παρέχωσι τὸν βίον αὐτῶν πρότυπον χριστιανικῆς ἀρετῆς, ἅμα δὲ νὰ καθοδηγῶσι τοὺς νέους εἰς ἐκπλήρωσιν χριστιανικῶν καθηκόντων.

ε.) Οἱ μαθηταὶ πρὸς τοῖς θρησκευτικοῖς μαθήμασι πρέπει νὰ ἐκμανθάνωσι κατὰ μέλος καὶ ὕμνους ἐκκλησιαστικούς.

ς.) Τὰ σχολεῖα πρέπει νὰ κοσμῶνται καὶ δι' ἱερῶν εἰκόνων, διεγειρουσῶν ἐν ταῖς τῶν παιδῶν ψυχαῖς εὐσεβῆ συναισθήματα.

ζ'. Οι διδάσκαλοι πάντων τῶν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκομένων μαθημάτων πρέπει οὐ μόνον νά μὴ ἀντιστρατεύωνται πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ νά συντελῶσιν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ τῶν νέων συναισθήματος.»

Β'. ΛΟΓΟΣ

Ῥηθεὶς ἐν τῇ αἴθουσῃ τοῦ Βαρβακείου Λυκείου τῇ 15 Αὐγούστου 1885, ἑορτῇ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ διδασκαλικοῦ Συλλόγου, ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου αὐτοῦ ΑΡ. Κ. ΣΠΑΘΑΚΗ.

Ἀξιότιμοι Ἐταῖροι !

Τελουμένης σήμερον τῆς ἐπετείου Ἑορτῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου, καθ' ἣν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον διὰ τοῦ Προέδρου καὶ τοῦ Ταμίου ὑποχρεοῦται νά δώσῃ λόγον τῶν κατὰ τὸ ἔτος τῆς διοικήσεως αὐτοῦ πεπραγμένων, ἔκρινα καλὸν πρὸ τῆς λογοδοσίας ταύτης νά προτάξω τινὰ, ἀφορῶντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τὰς μέχρι τοῦδε ἐργασίας αὐτοῦ, καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν οὗτος δύναται οὐ μόνον νά διατηρηθῇ, ἀλλὰ καὶ προαχθῇ. Ταῦτα, καίπερ τοῖς πλείστοις γνωσά, ἔκρινα καλὸν διὰ βραχείων ν' ἀνακοινώσωσι κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ἔνθεν μὲν ὅπως πληροφορήσω τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον· ἔνθεν δὲ ὅπως ἐφελκύσω τὴν εἰς τοῦτον προσοχὴν τοῦ ἀξιότιμου τῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ, ὅστις διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐτίμησε τὴν παροῦσαν ἑορτήν.

Σκοπός, κύριοι, τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, τοῦ ἤδη διανύοντος τὸ Ι'. τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτος, εἶναι «ἢ ἐκ παντὸς τρόπου βελτίωσις τῆς μέσης καὶ κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ ἡ ὑλικὴ ἀρωγὴ καὶ σύνταξις τῶν μελλῶν τοῦ Συλλόγου» (Καταστ. τοῦ Ἑλλ. Διδ. Συλλ. ἄρ. 1). Πρὸς πλήρωσιν ἀμφοτέρων τούτων τῶν σκοπῶν φιλοτίμως μέχρι τοῦδε εἰργάσθη ὁ Σύλλογος καὶ ἀρκετὰ διεπράξατο ἀναλόγως τῆς τε ἡλικίας αὐτοῦ καὶ τῶν μέσων, ἅπερ πρὸς τοῦτο ἠδύνατο νά διαθέσῃ.

Ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ὁ ἡμέτερος Σύλλογος πρὸς πάσῃ τῇ γλισχρότητι τῶν πόρων αὐτοῦ καὶ ταῖς δυσχερεῖαις τῶν περιστάσεων κατόρθωσε· 1) Νά περιθάψῃ πτωχῶν διδασκάλων οἰκογενείας· 2) Νά συ-

ζητήση καὶ λύση διάφορα παιδαγωγικά καὶ διδακτικά ἀντικείμενα, εἰς τὴν μέσσην καὶ κατωτέραν παιδείωσιν ἀναφερόμενα· 3) Νὰ διατηρήσῃ ἀπὸ πέντε ἤδη ἐτῶν περιοδικὸν σύγγραμμα, περιλαμβάνον οὐ μόνον τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου, ἀλλὰ καὶ σπουδαίας παιδαγωγικάς καὶ φιλολογικάς πραγματείας· 4) Νὰ ιδρύσῃ ἀπὸ τριετίας μετοχικὸν ταμεῖον πρὸς περιθαλψίν τῶν πανταχοῦ ἐταίρων τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδακταλικοῦ Συλλόγου, τῶν ἕνεκα γήρωσ ἢ ἀσθενείας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀποχωρούντων, πρὸς δὲ καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. 5) Νὰ εἰσαγάγῃ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἑσπερινὰ ἀναγνώσματα, εἰς τὴν καθόλου μὲν παιδείωσιν ἀναφερόμενα, ὑπὸ ἐκλεκτῶν δὲ λογίων συντεταγμένα, καὶ 6) Νὰ ιδρύσῃ ἀναγνωστήριον καὶ βιβλιοθήκην πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ πνευματικὴν ὠφέλειαν τῶν Ἑταίρων.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οὔτε τὰ δοθέντα ὑλικά βοηθήματα ὑπῆρξαν μεγάλα, οὔτε διὰ τῶν γενομένων συζητήσεων εὐρέθη ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου, οὔτε τὸ περιοδικὸν ἀφίκετο εἰς τὴν τελειότητα αὐτοῦ, οὔτε τὰ ἀναγνώσματα ὑπῆρξαν πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ἀνεπίδεκα ἀντιρρήσεων, οὔτε ἡ βιβλιοθήκη ἀφθονεῖ βιβλίων. Ἄπασαι αἱ ἐργασίαι καὶ τὰ ἀντικείμενα τοῦ Συλλόγου φέρουσι καὶ αὐτὰ τὸν τύπον τῆς ἀτελείας ὡς πᾶσαι αἱ νεοσύστατοι ἐπιχειρήσεις καὶ πάντα καθόλου τὰ ἔργα, τὰ ἀριθμοῦντα ὀλιγοχρόνιον βίον. Καὶ ὅμως ὅπως πᾶσα ἐπιχείρησις, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶναι κατ' ἀρχάς, ἐγκλείει τὸν πυρῆνα μεγάλων γεγονότων, οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐγκλείει τὸ σπέρμα μεγάλων καὶ θαυμασιῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποτελεσμάτων. Ἐν τῷ ἑλληνικῷ διδακταλικῷ Συλλόγῳ ἐγκλείεται τὸ μυστήριον τῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους μορφώσεως καὶ εὐδαιμονίας. Ἦδη ἀπὸ τοῦδε δύναται νὰ καυχηθῇ ὁ Σύλλογος ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αἰτία καὶ εἰς τὴν πρωτοβουλίαν αὐτοῦ ὀφείλεται ἡ ἐπὶ νέων βάσεων ἀνασῦστασις τῶν Διδακταλείων πρὸς μὲν μορφωσίν δημοδιδασκάλων, ἀνταποκρινομένων πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν σημερινῶν περιστάσεων.

Βεβαίως ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ἐδύνατο ὁ Σύλλογος νὰ φέρῃ γενναιοτέρους καρπούς, ἂν ἐτύγχανε γενναιοτέρας ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς συνδρομῆς. Δυστυχῶς ὅμως οὔτε οἱ πλούσιοι τῆς πατρίδος ἡμῶν κατέδεχθησαν νὰ ἐπιδείξωσι τὴν μεγαλοδωρίαν αὐτῶν εἰς καθίδρυμα, τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν ἐπιδιῶκον, οὔτε οἱ σοφοὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἠξίωσαν νὰ συναγελασθῶσι καὶ συνεργασθῶσι μετὰ ταπεινῶν δημοδιδασκάλων. Καὶ ὅμως οὔτε οἱ μὲν ἠδύναντο σκοπιμώτερον νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν πλοῦτον αὐτῶν, οὔτε οἱ δὲ ἠδύναντο ὠφελιμώτερον νὰ χρησιμοποιήσωσι

τὴν σοφίαν αὐτῶν ἢ δαπανῶντες καὶ συνεργοῦντες ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου, τοῦ μικρὸν μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, μέγιστον δὲ πράγματι σκοπὸν ἐπιδιώκοντος, τουτέστι σκοπὸν τοιοῦτον, ἐκ τῆς ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τοῦ σκοποῦ τῶν μεγαλοσχημῶν καὶ μεγαλωνύμων καθιδρυμάτων καὶ ἐπιχειρήσεων. Διότι τί ὠφελοῦσιν, ἐρωτῶ, τὰ λαμπρὰ ἀνάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς Ἀκαδημίας, αἱ ἐπιστημονικαὶ συλλογαὶ καὶ βιβλιοθήκαι, ὑπὲρ ὧν τοσαῦτα ἑκατομμύρια δαπανῶνται, ὅταν οἱ μέλλοντες νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὰ μέγαρα ταῦτα καὶ νὰ ποιήσωσιν χρήσιν τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων ἀντικειμένων δὲν θέλωσιν εὐρεθῆ εἰς κατάσασιν νὰ ὠφελῆθωσιν ἔνεκα τῆς ἐν τοῖς κατωτέροις σχολείοις ἀτελοῦς αὐτῶν μορφώσεως; Ποῖα γράμματα, παρακαλῶ, θέλει διαδόσει ὁ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογος, εἰς ὃν εἰσρέει ὁ πλοῦτος τῶν ὁμογενῶν, καὶ ποῖα βιβλία καὶ ποίους διδασκάλους θέλει πέμψει πρὸς τοὺς ἔξω ἡμῶν ἀδελφούς, ὅταν ἢ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέση καὶ κατωτέρα παιδείυσις εὐρίσκηται ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει, καὶ ὅταν ὁ πρὸς βελτίωσιν αὐτῆς συστάς Διδασκαλικὸς Σύλλογος ἔνεκα ἐλλείψεως πόρων ἀδυνατῆ νὰ ἐκπληρῶσιν τὸν σκοπὸν αὐτοῦ; Ὑπὲρ τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἔπρεπε κατὰ πρῶτον νὰ μεριμνήσωσι καὶ πολιτικοὶ καὶ πλούσιοι καὶ σοφοί, καὶ τὸν Διδασκαλικὸν Σύλλογον ἔπρεπε κατὰ πρῶτον νὰ ὑποστηρίξωσιν οἱ δυνάμενοι, διότι, ὅπως τὰ ὑλικά οἰκοδομήματα, οὕτω καὶ τὰ πνευματικά δὲν δύνανται νὰ σταθῶσιν ἄνευ ἰσχυρῶν βάσεων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τοιαύτης ἀκηδεΐας περὶ τὸν ἡμέτερον Σύλλογον παρατηρουμένης, ἐρωτᾶται νῦν πῶς δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν καὶ προαγάγωμεν τὸν ἕνα καὶ μόνον ἐν ἀπάσῃ Ἑλλάδι ὄντα Διδασκ. τοῦτον Σύλλογον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείυσεως. Ἐγὼ νομίζω, κύριοι, ὅτι ἡμεῖς καὶ μόνοι, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τάξιν τῶν λειτουργῶν τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείυσεως, δυνάμεθα οὐ μόνον νὰ διατηρήσωμεν ἀλλὰ καὶ προαγάγωμεν τὸν Σύλλογον τοῦτον. Ὁ Σύλλογος πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ καὶ πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐνεργειῶν του δὲν χρήζει περισσότερον τῶν 10,000 κατ' ἔτος δραχμῶν. Ἡμεῖς, οἱ δημοδιδασκαλοὶ, ἑλληνοδιδασκαλοὶ καὶ καθηγηταί, ὄντες 2000 καὶ ἐπέκεινα ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι καὶ καταβάλλοντες κατὰ μέσον ὄρον 10 δραχ. κατ' ἔτος δυνάμεθα νὰ ἀποτελέσωμεν ἐνιαύσιον ποσὸν 20,000 δρ. Διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου δυνάμεθα καὶ τὸν Σύλλογον νὰ διατηρήσωμεν καὶ τὸ περιοδικὸν νὰ προαγάγωμεν, ἀνταμείβοντες γενναιότερον τοὺς ἐν αὐτῷ ἐργαζομένους,

καὶ τοὺς πόρους τοῦ μετοχικοῦ ταμείου νὰ πολλαπλασιάσωμεν, καὶ τὰ ἀναγνώσματα νὰ ἐξακολουθήσωμεν καὶ νέα ἐσπερινὰ σχολεῖα χάριν τοῦ λαοῦ νὰ ιδρύσωμεν. Ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς προσδοκωμένης ὠφελείας οὐ μόνον εἰς τὸ ἔθνος καθόλου, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς συνεισφέροντας ἰδίᾳ, αἱ 10 δραχμαὶ, αἱ ἐπιβαρύνουσαι ἕκαστον ἄτομον κατ' ἔτος, δὲν εἶναι πολλαί. Προτείνω λοιπὸν ὅπως τὸ Σ. τῆς Ἐκπαιδείσεως Ὑπουργεῖον ὑποχρεώσῃ τοὺς διδασκάλους καὶ καθηγητὰς τῆς μέσης καὶ κατωτέρας Παιδείσεως νὰ γίνωσιν ἑταῖροι τοῦ Συλλόγου ἢ ἵνα συνδράμωσιν αὐτὸν καταβάλλοντες κατ' ἔτος 10 δρ. ἢ οἱ μὲν καθηγηταὶ 12, οἱ δὲ ἐλληνοδιδάσκαλοι 10, οἱ δὲ δημοδιδάσκαλοι 8. Τὸ ποσὸν τοῦτο πρέπει νὰ διαταχθῇ ὁ πληρώνων τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων νὰ κρατῇ ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου. Τί βᾶρος εἶναι, πρὸς Θεοῦ, 80 λεπτὰ ἢ καὶ 1 δραχμὴ κατὰ μῆνα ἀπέναντι τῶν ὠφελειῶν, αἵτινες ἀντανაკλῶσιν εἰς αὐτὸν τὸν πληρώνοντα, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις θέλει λαμβάνει δωρεὰν ἕν περιοδικὸν σύγγραμμα, ὅπερ θέλει φωτίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ θέλει διευκολύνει τὸ διδακτικὸν αὐτοῦ ἔργον;

Ἐτέραν πρότασιν ἔχω νὰ κάμω εἰς τὸν ἔντιμον τῆς Παιδείας Ὑπουργόν, ἀναγομένην εἰς τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν τοῦ Συλλόγου, τὴν ἐξῆς, ἥτοι νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς μὲν διευθύνοντας Ἐλ. Σχολεῖα, διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια νὰ δημοσιεύωσιν ἕν τῷ Πλάτῳ μίαν τοῦλάχιστον κατ' ἔτος διατριβὴν, ἀναφερομένην μὲν εἰς τὸ παιδαγωγικὸν αὐτῶν καὶ διδακτικὸν ἔργον, μαρτυροῦσαν δὲ τὴν προκοπὴν αὐτῶν· τοὺς δὲ λοιποὺς κατωτέρους διδασκάλους, νὰ συνάγωσι καὶ πέμπωσιν εἰς τὴν τοῦ Πλάτωνος διεύθυνσιν πρὸς δημοσίευσιν γλωσσικὴν ὕλην, μύθους, περιγραφὰς ἠθῶν καὶ ἐθίμων, παροιμίας κτλ. τοῦ τόπου ἐκεῖνου, ἕν ᾧ ἕκαστος τυγχάνει διδάσκων· διότι εἶναι αἰσχρὸν τὰ μὲν μεγάλα ἔθνη νὰ πέμπωσιν ἐπιτροπὰς πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν πόλων ἢ πρὸς ἔρευναν τῶν αἰτίων τῆς χολέρας ἢ πρὸς εὑρεσιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ φροντίζωμεν νὰ περισυνάγωμεν τὰ τεκμήρια τῆς πατρότητος ἡμῶν καὶ νὰ μὴ ἐρευνῶμεν τὰ ἴχνη τῆς ἀμφισβητουμένης ἡμῶν καταγωγῆς. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα διατὶ ἀνατίθημι εἰς τὴν φροντίδα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ; Εὐδὴλον· διότι δι' ἐπανειλημμένων ἐγκυκλίων οἱ διέποντες τὰ τοῦ Συλλόγου προέτρεψαν τοὺς ἑκασταχοῦ διδασκάλους πρὸς ἀρωγὴν τοῦ Συλλόγου ὑλικὴν τε καὶ ἠθικὴν, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθησαν παρὰ τῶν πλειοτέρων ὡς ἀδύνατοι. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἀνωτέρα δύναμις, ἥτοι ὑπουργικὴ, ὅπως ἐπιβάλη εἰς τοὺς διδασκάλους ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ φιλοτιμία αὐτῶν καὶ τὸ ὀρθῶς ἐννοούμενον συμφέρον ἀπήτει νὰ πράξωσιν αὐθορμήτως.